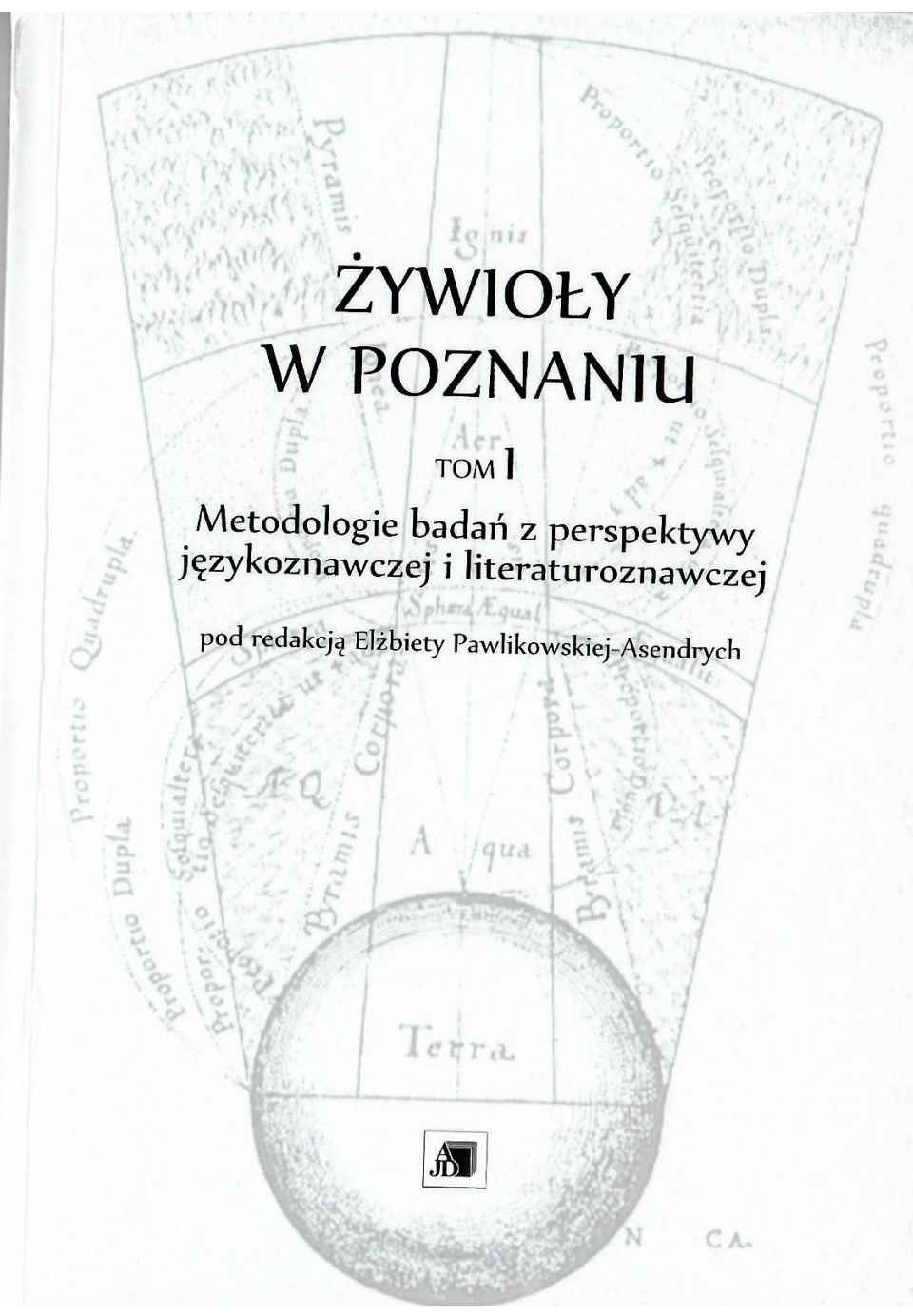

The background of the cover is a historical diagram from a manuscript, likely related to the four classical elements. It features a large, fan-shaped or conical structure divided into sections. The top section is labeled 'Ignis' (Fire). Below it is 'Aer' (Air). The bottom section is a large circle labeled 'Terra' (Earth). The diagram is filled with various Latin terms and mathematical proportions, such as 'Pyramis', 'Proportio', 'Sphaera Equal', 'Corpora', 'Duplicata', 'Triplata', 'Quadrupla', 'Sextupla', 'Septupla', 'Octupla', 'Nonupla', 'Decupla', 'Undecupla', 'Duodecupla', 'Tridecupla', 'Quadragecupla', 'Quingecupla', 'Sexagecupla', 'Septuaginta', 'Octoginta', 'Nonaginta', 'Centupla', 'Millecupla', 'Bicupla', 'Tricupla', 'Quadrupla', 'Quingecupla', 'Sexagecupla', 'Septuaginta', 'Octoginta', 'Nonaginta', 'Centupla', 'Millecupla'. The text is written in a historical script, possibly Gothic or a similar medieval hand.

ŻYWIOŁY W POZNANIU

TOM I

Metodologie badań z perspektywy
językoznawczej i literaturoznawczej

pod redakcją Elżbiety Pawlikowskiej-Asendrych

AKADEMIA IM. JANA DŁUGOSZA W CZĘSTOCHOWIE

ŻYWIÓŁY W POZNANIU
METODOLOGIE BADAŃ
Z PERSPEKTYWY JĘZYKOZNAWCZEJ
I LITERATUROZNAWCZEJ

pod redakcją
Elżbiety Pawlikowskiej-Asendrych

Tom 1

Częstochowa 2017

Recenzenci

Małgorzata DAWIDZIAK-KŁADOCZNA

Tadeusz SUCHARSKI

Jana RACLAVSKA

Urszula KOLBEROVA

Redaktor naczelny wydawnictwa

Andrzej MISZCZAK

Korekta

Studio Graficzne Piotr KURASIAK

Redaktor techniczny

Piotr KURASIAK

Projekt okładki

Bartosz KACZMAREK

© Copyright by Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2017

ISBN 978-83-7455-537-1

Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie
42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8
tel. (34) 378-43-29, faks (34) 378-43-19
www.ajd.czyst.pl
e-mail: wydawnictwo@ajd.czyst.pl

*Niniejszy tom poświęcony jest
Wspaniałej Badaczce prawdy naukowej
i Niezwykłej Osobie – Joannie Ślósarskiej*

Pavol ODALOŠ

Živly a onomastika 139

Vladimír PATRÁŠ

Názvy živlov a ich pragmaticko-komunikačné roly
pri medializovaní ozbrojeného konfliktu 155

Małgorzata NIEMIEC-KNAŚ

Katastrofy lądowe jako motywy inspirujące pracę
z tekstem czytany na lekcji języka niemieckiego 177

Słowo wstępne

Niniejsza monografia pt. *Żywioły w poznaniu. Metodologie badań z perspektywy językoznawczej i literaturoznawczej* jest owocem rozważań i dyskusji naukowych związanych z tematyką **żywiołów** w szeroko rozumianej perspektywie badawczej różnych dyscyplin naukowych i obszarów językowych. Temat żywiołów wybrany został nieprzypadkowo. Żywioły są bowiem nieodłącznymi elementami życia człowieka, postrzeganymi przez niego jako niezbędne, ale i też niebezpieczne. Nie sposób więc nie zauważyć odbicia tych zjawisk w języku, który według założeń kognitywistycznych jest odwzorowaniem naszych procesów myślowych, wynikających z postrzegania świata. Widać to zarówno w powszechnym użyciu języka, jak i literaturze, co doskonale uchwycili Autorzy zamieszczonych poniżej tekstów naukowych. Ich nadrzędnym celem było skonstruowanie semantycznego, pragmatycznego oraz etymologicznego obrazu żywiołów – wody, ognia, powietrza i ziemi – które to poddali badaniom głównie w ujęciu jednojęzycznym, ale także kontrastywnym. Prezentowane w tejże wieloautorskiej monografii artykuły odsłaniają wielość perspektyw, z jakich podejmowany może być temat żywiołów, ze szczególnym uwzględnieniem metodologicznych podstaw ich opisu. Na uwagę zasługują tu opisy procesów metaforyzacji w literaturze i języku, przeprowadzone na podstawie szeroko rozumianego pojęcia metafory, głównie w oparciu o definicję George’a Lakoffa i Marka Johnsona. Postulują oni tezę, iż doświadczenie „przedmiotów fizycznych (zwłaszcza własnego ciała) dostarcza podstawy do tworzenia niezwykle różnorodności metafor ontologicznych, to jest sposobów na to, by pojmować wydarzenia, czynności, uczucia, wyobrażenia itd. jako rzeczy i substancje” (Lakoff, Johnson 1988: 48–49). Uważają oni jednocześnie, że bez odniesienia do podstawy doświadczeniowej, nie można zrozumieć metafory ani właściwie jej opisać. I tak, wnikliwa analiza badaczy w przygotowanym dla czytelnika tomie pozwala na przeniesienie ludzkiego doświadczenia i wiedzy, odnoszących się zarówno do kultury materialnej, jak i duchowej, na „żywiołowe” metafory konceptualne. Otwiera to niezwykle świat pojęciowy, konceptualizowany wokół czterech wspomnianych pojęć: wody, ognia, powietrza i ziemi, do którego, przedkładając poniższą lekturę, serdecznie Państwa zapraszam.

Elżbieta Pawlikowska-Asendrych

Vladimír PATRÁŠ

Filozofická fakulta

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Názvy živlov a ich pragmaticko-komunikačné roly pri medializovaní ozbrojeného konfliktu¹

Možná už dnes stojíme na křižovatce pravdy: buď začneme vnímat realitu a mnohem aktivněji vstoupíme do veřejného života se zájmy přežití a selského rozumu, nebo si budeme dál pěstovat relativní bezstarostnost svých soukromých životů a budeme odevzdaně čekat, až lež, neboli jejich pravda, smete naše sny o harmonickém žití jedním dlouhodobě připravovaným tahem.

(P. Adamík, 2015)

1. Vstup: motívy, predmet a cieľ štúdie

Vlastným podnetom na výpovedne prínosné rozpracovanie problematiky sa stal veľmi častý, priezračný a obľúbený, nezriedka však aj hodnotovo nedoceňovaný a kompozične obchádzaný koncept prírodných živlov v ich ikonicko-symbolickej synergii a pragmakomunikačnej komplementárnosti. Ako je známe, dejinno-kultúrna matrica živlov (pralátok) od čias svojho architekta Empedokla z Agragantu predstavená v súvzťažnosti parmenidovských elementov *zem – voda – vzduch – oheň* obsahuje aj herakleitovské hybné sily jednoty (*láska*) a delenia (*nenávisť*) ako rámec či hranice jestvovania sveta.

Uchopme kvarteto živlov ako „konštantné“, ustálené súčasti sveta vedno s dvojicou protikladne pôsobiacich vektorov ako „variabilné“, dynamické sily, predstavujúce napätie života s jeho antinómiami. Aj v ich symbo-

¹ Príspevok vznikol v rámci riešenia vedeckovýskumného projektu VEGA č. 1/0179/15 *Manipulačno-komunikačné koncepcie v persuzívnych slovenských a chorvátskych mediálnych diskurzoch.*

lickom aktivizovaní môžeme poznamenať, že práve tieto dve tendencie aj dnes predstavujú určujúcu príčinu konfliktu vo všeobecnom i spoločenskom zmysle. [O vojenských konfliktoch a ich mediálnom stvárňovaní podnetne uvažuje R. Stahl 2010; strety diskurzov vojny a mieru interesujú autorov príspevkov v zborníku *Discourses of war and peace*, pozri Hodges 2013.] V takto videnom modeli súčasného života plného rozporov získavame vhodnú príležitosť odhaľovať aj obratne ukryté podmienky existencie a prejavy reálneho medializovania spoločensky a ľudsky háklivého faktu s jeho okolím. Máme totiž poruke pohotový metodologický základ a vhodné nástroje na skúmanie jadra problematiky s jeho kľúčovými determinantmi – automatizovanosťou (tú zastupuje kvarteto živlov) a aktualizovanosťou (v aktivizovaní hybných síl lásky a nenávisti). Mediálna krajina predstavuje svet *sui generis* v asymetrii a napätí svojich participantov v individuálnom a sociálnom význame.

Dnešné žitie z hľadiska teórie spoločnosti a spoločenskej komunikácie predstavuje prostredie, v ktorom narastajú sociokultúrne diferencie, prinášajúce zreteľnú krízu hodnot. Animozity sa mimo diplomatického prostredia riešia skrytým, nezriedka otvoreným nátlakom, atakom a ozbrojenou silou, pribúdajú krízové komunikačné sféry, množia sa konfliktné komunikačné situácie. Aj v nich však platí axióma o komunikácii ako ľudskom fenoméne. [Viac k politologicko-komunikačným vymedzeniam a interpretáciám života spoločnosti na konci 20. a začiatku 21. storočia pozri Chomsky 2009; meniacej sa Európe cez prieszor „mentálnej geografie“ venuje pozornosť W. Chlebda, 1998; k problematike analýz moderného textu/diskurzu zaujíma metodologické postoje S. Gajda 2005; problematika (aj mediálnej) manipulácie utvára leitmotív zborníka *Mechanizmy perswazji a manipulacji*, pozri Habrajska – Obrębska 2007; ku konverzačným stratégiám v odbornom texte sa vyjadruje U. Żydek-Bednarczuk 1999, a pod.]

Pojem „krízová komunikačná sféra“ charakterizujeme ako vnútorne – racionálne i podprahovo – protirečivé, psychologicky markantné rozporenie, v ktorom sa prehodnocujú, reštruktúrujú a re-medializujú vývinovo overené, dlhodobu platné sociokultúrne vzorce s ich účastníkmi a komunikačnými funkciami. Krízová komunikačná sféra násobí a umocňuje požiadavky náročných, asertívnych komunikantov na zodpovedný prísun faktografie, na výber a exemplifikáciu vzťahov a súvislostí medzi faktmi (udalosťami) a predovšetkým na pozadie (kontext) faktu/udalosti. Uvedené charakteristiky a postuláty sa odrážajú v permanentnej dynamike mediálnej krajiny, v tlaku na zmenu myslenia, verbálneho a sociálneho správania

jej „obyvateľov“ a v de-(kon)štrukcii samotnej mediálnej sociokomunikačnej paradigmy. [Pri zaujímaní postojov k problematike medializovania ozbrojeného konfliktu cez prieszor alternatívnych médií sa hlásime k derridskej ideí a konceptu dekonštrukcie zo 60. rokov; pozri Derrida 1993.]

Krízová komunikačná sféra a jej náplň – obsah, vzťahy, podnety na postoje a pod. – sa dostáva do ostrejšieho svetla obvykle mimo zorného uhla tzv. oficiálnych (synonymicky aj *kamenných, dominantných, väčšinových/majoritných, korporátnych, konformných, mainstreamových* etc.) médií. Pojem „alternatívne médium“ (k vymedzeniu pozri aj Atton 2002) – niekedy aj *amatérske, nezávislé, nedominantné, komunitné, občianske (participatívne; Sandoval 2014)* médium – vymedzujeme ako otvorený, dovnútra i navonok prístupný sociálno-komunikačný priestor, ktorý je poskytovaný, moderovaný (redigovaný) a tvárnený pod vplyvom neinštitucionalizovaných, neformálnych zámerov, individuálnych očakávaní, resp. skupinových záujmov a cieľov. V ňom sa náročnému, kriticky uvažujúcemu komunikačnému partnerovi predostierajú motívy, fakty (udalosti) vedno s ich širším pozadím ako autentické, overiteľné, zdrojo- a kompozične neupravované pôvodiny, poskytujúce asertívnemu účastníkovi mediálnej komunikácie možnosti na vlastné, dobrovoľné utváranie, príp. dopracovanie názorovo-informačného obrazu a sprostredkujúce hodnotový skelet, prinajmenšom však sociokultúrny rámec mediovaného posolstva.

Náročnejší účastníci mediálnej komunikácie majú vcelku zreteľne vyvinuté sociokultúrne povedomie o alternatívnych médiách. L. Zelinka (2014) beletrizujúco vymedzuje podstatu alternatívneho (nezávislého) média takto:

„Důležité je, aby jeho zaměření bylo všeobecné, rozmanité, zajímavé, a aby působilo důvěryhodně a vyrovnaně. Mělo by se na něm podílet větší množství lidí z různých koutů republiky, různých názorů, zaměření, profesí, tak aby výsledný program nebyl jednostranný, nýbrž poskytoval ucelený obraz. [...] Médium by mělo být maximálně otevřené veřejnosti, tak aby lidé, kteří mají co říci, mohli využít nabízený prostor pro prezentování zajímavých názorů, myšlenek a nápadů. [...] Může také vzniknout celá síť propojených a spolupracujících nezávislých internetových médií. [...] Měla by šířit pozitivní hodnoty, podporovat prospěšné aktivity, dobré projekty a šikovné lidi. Obnoven by měl být zájem o národní duchovní dědictví, tradice, moudrost a národní hodnoty“.

Na margo treba poznamenať, že slovné spojenie *alternatívne médium* sa v oblasti marketingu a reklamy vzťahuje na využívanie iných médií s úsilím doručiť reklamné posolstvo predurčenej cieľovej skupine. Takto sa uplatňuje napr. premietanie videa na steny budov z idúceho auta (beamver-

stising), reklamný komunikát na plastových a lepenkových pohároch (cupvertising), reklamy vo výťahoch (elevatorvertising) a pod.; k uvedenému vymedzeniu pozri Viestová, Štofilová 2012.

Kritický participant mediálneho produktu (v prostredí hypermedií súbežne interaktívny pôvodca i príjemca mediálneho posolstva, *writer + reader = wreader*; uvedené „glokalizované“ pomenovanie pozri napr. Landow 2006) hľadá a spravidla víta podmienky a limity, v ktorých sa ocitá. Favorizuje elektronickú mediálnu komunikáciu s jej multimodálnosťou, viackódovosťou, komplementárnosťou, interaktivitou s možnosťou dopĺňať a meniť hypermediálne produkty a vstupovať do diskusií. Uvedomuje si a zvažuje mieru individuálnej slobody a zároveň obmedzení pri voľbe sietí a uzlov. Individualizované možnosti celkom prirodzene vnášajú do mediálnej komunikácie neoficiálnosť. Združené technologické podmienky vyzývajú „wreadera“ vyberať, porovnávať a viacúrovňovo formulovať dostredivé odpovede na páľčivé otázky o stave a obraze sveta. V konečnom dôsledku je participant ochotný nieť zodpovednosť za re-mediáciu posolstva, tvarovať si názory, utvárať postoje, stotožňovať sa s medializáciou faktu, resp. ju odmietať a napokon si vybudovať presvedčenie vo vzťahu k mediovanému faktu (udalosti).

Predmetom našej pozornosti sa teda stáva časť mediálnej krajiny, v ktorej sa odhaľuje časť ostrého (vojenského) konfliktu s ťaživými následkami v kognitívnej, emotívnej, sociálnej, dejinno-kultúrnej a humanitárnej sfére. V podloží dynamickej mediálnej e-paradigmy pritom spočíva niekoľko súvzťažností, ktoré sa viažu na spoločensky a ľudsky exponovanú tému a jej dávkovanú reflexiu cez priezor alternatívnych médií, t. j. žurnalizmu mimo tzv. hlavného prúdu (mainstreamu). Nosičom mediálneho spracovania a vyjadrenia tematiky sa pri tejto príležitosti stáva kolokabilita pomenovaní živlov v sociokultúrnej matrici. Na argumentovanie slúži pomenovanie a uplatnenie živlu „vzduch“ ako motivanta predmetu mediálnej pozornosti – ním sa stáva letecká katastrofa nad východnou Ukrajinou v lete 2014. Vybraný prírodný živél sa *pars pro toto* uplatňuje ako príklad na predstavenie súčinnosti živlov pri mediovaní háklivého geopolitického faktu. Živly vstupujú do vzťahových sietí so svojimi sémantickými dispozíciami, expresívno-emocionálnym, frazeologickým a štylisticko-pragmatickým začlenením a a mediálnou perspektívou. Dichotómie medzi pólmí významu a výrazu sa preukazujú takto (pozri tabuľku č. 1):

Tab. č. 1.

TÉMA VÝZNAM (zámer)	ALTERNATÍVNE MÉDIUM VÝRAZ (žáner)
fakt (udalosť, príbeh)	obraz faktu (udalosti, príbehu)
fakt = mediálny produkt	automatizácia – aktualizácia
predurčenie a funkcia	pútacia, persuazívna
človek – komplexný faktor	wreader – mediátor, persuadér

Cieľ štúdie spočíva v sledovaní týchto navzájom sa ovplyvňujúcich okolností:

- vymedziť miesto a účinky názvov živlov v žánroch alternatívnej mediálnej produkcie,
- postrehnúť a odstupňovať kolokácie, variácie a pragmalingvistické preskupovanie komunikačných prostriedkov z vybraných jazykových rovín, a to pri zaraďovaní názvov živlov do mediálnych produktov alternatívnych médií,
- považovať alternatívne mediálne e-prejavy za plnohodnotné prejavy žurnalistickej činnosti.

Spojivom uvedených determinantov je zistiť a objasniť, ako spolupôsobí sémantika živlov na priesečníku informovania, ovplyvňovania, presvedčania s pribúdaním manipulovania účastníkov mediálnych komunít.

2. Teoreticko-metodologický areál a zdroje na výskum problematiky

Skúmanie výskytu, vymedzenie poslania a vzťahovo-výkladová interpretácia pomenovaní prírodných živlov v alternatívnej mediálnej komunikácii sa účinne viaže na tri vedné oblasti. Na prvom mieste vstupuje do hry všeobecná jazykoveda, ktorá okrem kontrastívneho prístupu poskytuje angažmán lexicológiu, frazeológiu, sémantiku a štylistiku; súbežne sa uplatňuje korpusová lingvistika s vymedzením pracovného poľa na porovnávacie spoznanie frekvencovanosti vybraného tokenu – v našom prípade *vzdu-* – v živých komunikátoch. Druhá, pragmakomunikačná platforma umožňuje cez priezor konverzačnej analýzy zaujať postoj najmä k ilokučnej zložke alternatívnych mediálnych komunikátov. Napokon tretia, mediálno-komunikačná sféra zvýraznením a osvetlením vzťahov medzi titulkom a telom mediálneho produktu otvára dvierka na vzťahovo-výkladovú interpretáciu

pomenovaní prírodných živlov v alternatívnych médiách; pozornosť je pritom zameraná na ozbrojený konflikt, na tematicko-pragmatické postupy a dôsledky jeho medializovania.

V heuristickej fáze boli využité materiálové zdroje z okruhu alternatívnych médií s tematickými väzbami ku katastrofe lietadla Malajských aerolínií, letová linka MH 17, zo 17.07.2014, ktorá sa odohrala nad územím východnej Ukrajiny. Faktografickú bázu na analýzy, porovnávanie, syntézy, interpretácie a zovšeobecnenia utvára 30–40 alternatívnych médií, systematicky, príp. sporadicky pozorovaných v období január 2014 – september 2015 a z nich približne 500 textov s príslušnosťou k spravodajstvu a publicistike racionálneho typu, slúžiacich ako výskumná vzorka. Do zdrojového balíka vstúpili elektronické paralely alternatívnych printových vydaní a e-ziny; žánrovo boli vyťažované agentúrne a rozšírené správy, zvodky, komentáre, interview, reportáže, weblogy, informačné výbery a zostrihy, elektronické diskusné portály, audiovizuálne dokumenty a podcasty. Z jazykového hľadiska sa zdroje viažu na slovenčinu, češtinu a ruskojazyčné prostredie, čiastočne na ukrajinčinu, chorvátčinu, angličtinu a nemčinu vrátane prekladovej produkcie. [Bibliografický prehľad sa nachádza v zložke *Pramene*.]

Na postrehnutie vzťahov medzi názvami a uplatňovaním živlov v alternatívnych elektronických médiách sme vymodelovali dve skupiny výskumných predpokladov.

1. Relatívne vyššia frekventovanosť (častosť) názvov živlov
 - a) sa viaže na expresívno-emocionálne prostriedky, aktualizované frazémy a na kontext: sprievodným javom ich vstupu sa stáva uvoľnenosť a neformálnosť komunikácie, eskalovanie emócií pod vplyvom tematiky konfliktu a rastúci stupeň persuzívnych počinov,
 - b) je prítomná v rámcových zložkách (titulok, úvod, perex, záver) a v multimediálnych produktoch – „autentických svedectvách“ a postojoch so vzrastom spontánnosti, bezprostrednosti a dialogickosti,
 - c) je markantná v publicistike racionálneho typu (komentár – analýza – prognóza),
2. Názvy živlov aj z jazykovo-štylistického hľadiska potvrdzujú svoje systémové danosti. Sú schopné migrovať po všetkých úrovniach lexikálneho systému prirodzeného jazyka: z oblasti nocionálnych, bezpríznakových a neutrálnych pomenovaní sa vcelku i jednotlivito presúvajú do oblasti emocionálno-expresívnych, príznakových a štylisticky zafarbených prostriedkov (k dynamike štylistického rozvrstvenia slovnej

zásoby pozri Findra 2013: 37–87). Adaptujú sa na pragmatický kontext krízovej komunikačnej sféry a účinne pokrývajú viaceré sociokomunikačné funkcie (pozri tabuľku č. 2).

Tab. č. 2.

PREJAVY (migrácia, konverzia, adaptácia)	SOCIOKOMUNIKAČNÉ FUNKCIE
• v makro- a mikroparadigmách	• kontaktovej
• medzi rámcovými zložkami a hlavným textom (de-/rekompozícia)	• informačná – dorozumievacia • púťacia
• de-/resémantizácia (-štrukturácia)	• persuzívna
• de-/refrazeologizácia (-idiomatizácia)	• estetizačná
• de-/resubstantivizácia	• fatická, zábavná
• de-/readjektivizácia, -verbalizácia	• inštruktážna

3. Zistenia a výsledky pozorovaní

Na potvrdenie výskumných predpokladov a na dopracovanie sa k stanoveným cieľom volíme platformu prípadovej štúdie. Pripomínáme, že medializovaná téma z krízovej komunikačnej sféry priam „diktuje“ zamerať pozornosť na motivicky nosný živel – vzduch. Argumenty nachádzame v prieskume a) kolokačného potenciálu lexémy *vzduch* prostredníctvom frekvenčného parametra, b) vo výskyte tokenu *vzdu-* v Slovenskom národnom korpuse, t.j. v reálnych komunikačných podmienkach so sledovaním väzieb na žurnalistické prostredie a c) vo výbere zo živých mediálnych produktov s priamym prepojením na pozorovaný motív z krízovej komunikačnej sféry a jeho odkomunikovanie.

Ad a) V *Slovníku slovných spojení*. *Podstatné mená* (pozri Ďurčo 2015: 333–334) je zaznamenaných 10 kolokačných štruktúr s celkovým počtom 186 jednotiek. Z hľadiska početnosti výskytu zisťujeme, že prvé dve prestížne miesta obsadzujú menné štruktúry s aktivizovaním nominatívu a genitívu; na treťom mieste sa nachádza verbo-nominálna štruktúra s akuzatívom. Trojica obsadzuje takmer tri štvrtiny kolokačného potenciálu vo všeobecne koncipovaných textoch; úspešne teda prekonáva štylisticko-pragmatické poverenia, resp. obmedzenia. Pri kontrastívnom videní na posledných miestach spočívajú kolokačné štruktúry so vzácnějším uplatnením (3 skupiny pokrývajú necelých 13% množiny) v textoch s emoci-

onálno-expresívnym odtienkom vrátane klíše, so štylistickou zafarbenosťou a štylistickým príznakom, napr. s terminologickým poverením, príp. s predurčením na žurnalistické podmienky. (Podklady z Ďurčovho slovníka doplnené o prepočty relatívnych hodnôt pozri v tabuľke č. 3.)

Tab. č. 3.

KOLOKAČNÁ ŠTRUKTÚRA	VÝSKYT – PŘÍKLADY: <i>vzduch</i>
1. Adj + Subst 1 Nominat 54 jednotiek = 29,03%	<i>atmosférický, čerstvý, čistý, dusný, horský, horúci, hustý, chladný, jarný, klimatizovaný, letný, ľadový, ostrý, zlý, ...</i>
2. Subst 2 + Subst 1 Genit 43 jednotiek = 23,12%	<i>brázda nízkého tlaku vzduchu, cirkulácia, čistenie, čistič, dostatok, dýchanie, hustota, chladič, nasávanie, tlak, tok, ...</i>
3. Verb + Subst 1 Akuz 33 jednotiek = 17,74%	<i>byť pre niekoho v., cítiť, dostať, dýchať, filtrovať, ionizovať, odsávať, otravovať, preťať, pumpovať, vháňať, zvíriť, ...</i>
X X X	X X X
8. Verb + Subst 1 Genit 9 jednotiek = 4,84%	<i>Bol to výstrel do vzduchu. Nadýchať sa (čerstvého) v., vyhadzovať peniaze do v., vyhodit' budovu (dom)... do v., vyletieť do v., vymrštiť niečo do v., vzniesť sa do v., žiť zo v.</i>
9. Verb + Subst 1 Inštrum 8 jednotiek = 4,30%	<i>letieť, mihnúť sa, plávať vzduchom, ...</i>
10. Subst 1 Nominat + Subst 2 7 jednotiek = 3,76%	<i>vzduch na dýchanie, na zem, v atmosfére, v interiéri, v miestnosti, v plúcach, z oceána</i>

Ad b) V Slovenskom národnom korpuse sledujeme výskyt tokenu *vzdu-* v reálnych komunikačných podmienkach. Výskumnú vzorku utvára 119 lexém; z nej *pars pro toto* vyberáme prvých 29 jednotiek, teda 25% súboru. Osobitnú pozornosť venujeme väzbám vybraného tokenu so žurnalistickým prostredím. Z databanky je zrejma vyťaženosť tokenu *vzdu-* aj v žurnalistickom prostredí, najmä však v mediálnych produktoch so štylistickým príznakom odbornosti. Uvedený kontext interpretujeme ako okolnosť, ktorá popri informačnej funkcii podporuje argumentačný autorský potenciál a persuazívny rozmer textu. (Výber je upravený podčiarkovaním skúmaných pasáží; úprava V. P.)

170307781 (pop-ná) a optimalizované na prúdenie vzduchu; všimnite si snímač 210585774 (beletr.) zemou, lebo je ľahšia, a pod vzduchom, lebo je ťažšia. Kto 274833768 (techn.) priaznivo vplýva na prijímanie vzdušného kyslíka, zlepšuje 321217438 (techn.) vychladením v prúde chladného vzduchu by odliatokov v deli 330758062 (pop-ná) popisom a ak to mi bola ponuka vzduchu poskytnutá. Dúfa 406030282 (ved-ná) nenútené, ako telo žije zo „vzduchu, ktorý dýcha.“ 491989243 (žurnál.) problém vstúpiť okamžite do vzduchoprázdna. Stačí, ak 614838966 (žurnál.) Majstrovstvá Slovenska v streľbe zo vzduchových zbraní. Ani 614839010 (žurnál.) „Začínala som strieľať zo vzduchovky známej pod názvom 718957286 (beletr.) lesom, dýcha ním, vibruje vzduchom všade navôkol.“ Roz 719145680 (beletr.) viedla, nebola jediným prídomom vzduchu. V strope boli malé 778756122 (žurnál.) vzdušné víly, čo roznášali vzduch, v podobách vystupujú aj 783713629 (žurnál.) oslavovať jubileum firmy, práve vo vzduchu nám jedna 787153456 (žurnál.) trénujú vonku na čerstvom vzduchu predĺžene. Cez víkend je 822302124 (žurnál.) nejem zmluvy. Veľa ukotvení vo vzduchu založiť si vlastný 826978333 (žurnál.) – veľa priestoru, svetla a vzduchu a krikov vytvorila po okraji 833598846 (žurnál.) kontroluje, aby nedošlo k vzduchu cievneho prístupu 835393784 (žurnál.) percentná relatívna vlhkosť vzduchu. Príznačky pri 15°C je 840836216 (žurnál.) že stráviš čas na čerstvom vzduchu sa ukazujú plody tejto 847796390 (žurnál.) úpravy na zabezpečenie výmeny vzduchu v priestoroch. 851445481 (žurnál.) neočakávanom útoku ostali ležať pod vzdušnými torpédami a 854467790 (žurnál.) zväz vedel o porušovaní svojho vzdušného priestoru, nebol 854468163 (žurnál.) stratilo a zabľúdilo do sovietskeho vzdušného priestoru. 859129017 (žurnál.) odvetnou akciou Nemcov bol vzdušný výsadok nemeckých a 859129415 (žurnál.) Okrem toho urýchlene pripravili vzdušný výsadok dvoch 859130654 (žurnál.) skutočne existoval a bol časťou vzdušných síl. A jeho úlohou 863983140 (žurnál.) poruchy ani nevzlietli, jedno pri vzdušnom súboji dostalo 868841042 (žurnál.) rastlín sa u vznášajú v ovzduší a vzdušné prúdy ich dokážu 871366901 (žurnál.) kde ho zaradili do jednotky vzdušného prieskumu. Po poráž 879806386 (žurnál.) duchovnej služby Veliteľstva vzdušných síl vo Zvolene, pravo- [...]

Slovenský národný korpus. (Online. Cit. 10.11.2015.)

http://korpus.juls.savba.sk:8080/manatee.ks/do_query?query=vzdu&corpname=-prim-6.0-public-all

Ad c) Ako sa v alternatívnych periodikách s tematickými a pragmatickými väzbami na pozorovaný motív z krízovej komunikačnej sféry usku-točňuje nastolovanie, predstavovanie a interpretácie háklivej problematiky? Výber z výskumnej vzorky ťažiaci zo spravodajstva a publicistiky racionálneho typu spolu s reflexiami v diskusiách a s príslušnými kolokáciami sa opäť synekdochicky viaže na výskyt pomenovania prírodného živlu *vzduch*.

Ukážky z alternatívnych periodík sú stvárné v niekoľkých slovanských jazykoch, sú vybudované na žánrovo pestrej platforme a viažu sa k prestížnej 1. – 3. kolokačnej štruktúre (Đurčo 2015). Štylisticky sú umiestnené v skupine nocionálnych, štylisticky príznakových a zafarbených lexém. Výnimočne preukazujú príznak expresivity a emocionálnosti, a to v odbornom prostredí pri podpore argumentovania a plnení presvedčacej funkcie (pozri v ukážke B lexikalizovanú metaforu v službách termínu *воздушный поток*; frazeoschému *Сбит с воздуха!*; v ukážke G hovorové slovné spojenie *нечто же ve vzduchu*). S takýmto vybavením sú schopné bez ťažkostí zabezpečovať viaceré sociokomunikačné funkcie, predovšetkým kontaktnú, informačno-dorozumievaciu, pútačiu a persuzívnu funkciu (rozpis funkcií vo vzťahu k prejavom pozri v tabuľke č. 2). Medializácia ozbrojeného konfliktu s príspevom nomenklatúry živlov sa pri plnení presvedčacej funkcie opiera predovšetkým o terminologické využitie živlu. Objektívnosť a relevancia takéhoto vyťaženia sa vôbec nie paradoxne uplatňuje pri persuzívnom procese, ktorý je do vysokej miery individualizovaný.

Dvanásť ukážok v pôvodnej, neupravovanej verzii s vymedzením žánrovo-kompozičnej príslušnosti v skupine spravodajstvo – publicistika racionálneho typu (titulok, nad- a podtitulok; správa; analýza, komentár; odborný názor, diskusný príspevok, weblog-upútavka k filmu) uvádzame v časovej následnosti podľa ich publikovania v elektronických alternatívnych periodikách. Symbolické označenie fragmentov v škále A – L a grafické úpravy podčiarkovaním na zvýraznenie výskytu a umiestnenia kolokačnej lexémy *vzduch* s jej sémanticko-štylistickým okolím vykonal autor štúdie.

A. REAKCIA NA SPINNING

Záver, kto skutočne spôsobil katastrofu již druhého malajského letadla, což je samo o sobě pro malajského národního dopravce v podstatě likvidační, se možná nikdy nedozvíme. Zřejmě se nám zase budou snažit namluvit, že v době, kdy satelity monitorují nejen všechen pozemský, ale i *vzdušný prostor s přesností na pár centimetrů, že nikdo nic neviděl, a neslyšel*.

<http://afinabul.blog.cz/1407/sestreleni-malajského-letounu-zrejme-leckou-na-rusko-zaminka-k-treti-svetove-valce>

(18.07.2014)

+++++

B. 1. TITULOK, 2. ODBORNÝ NÁZOR, 3. DISKUSNÉ PRÍSPEVKY

Страсти по Бонингу: Первые признаки ракеты «*воздух-воздух*». Сбивал не «Бук-М1»

<http://politikus.ru/events/24720-strasti-po-boingu-pervye-priznaki-rakety-vozduh-vozduh-sbival-ne-buk-m1.html>
(18.07.2014)

↑
В ракетах, созданных для поражения *воздушных целей*, применяется специальная, характерная только для них боеголовка.

↑
Даже если непосредственно в цель попадет 2–3% этих стержней, самолет обречен: стоит сделать летящему на околозвуковой скорости самолету дырку в крыле или фюзеляже, просто пробить обшивку, так чудовищным набегающим *воздушным потоком* поврежденное крыло разрушится до самого лонжерона меньше чем за минуту. Если таких дырок образуется с десяток – там уже вообще ловить будет нечего.

↑
Но главное не в этом. Осколко-стержневые БЧ в основном применяются на ракетах *воздух-воздух* благодаря компактности. В ПВО предпочитают использовать ОФ БЧ (осколочно-фугасные), поскольку она в ряде случаев эффективнее осколочно-стержневой.

<http://politikus.ru/events/24720-strasti-po-boingu-pervye-priznaki-rakety-vozduh-vozduh-sbival-ne-buk-m1.html>
(18.07.2014)

[...]

Цитата: Е. Андрей

Теперь могут трюндеть что у годно-факты вещь упрямая! yes *Сбит с воздуха!* yes Вернее добит...

Информация из МО Украины: Самолёт добивали лёгкими ракетами «*воздух-воздух*»

Мне сообщили:

«История всё веселей и веселей. По словам друзей: был и Бук, были и самолёты; Бук, собственно, промазал. Пришлось добивать истребителями. «*Воздух-воздух*».

↑
Пока не найдут саму «шрапнель» и не установят к какому виду ракеты она принадлежит, говорить о чем либо рано. Но очень хотелось бы верить что это была ракета класса *воздух-воздух*.

↑
И кстати, поражение ракетами *воздух-воздух* тоже, как правило, происходит в заднем полусфере.

↑
Но, ведь даже если будут неопровержимые доказательства, что это была ракета «*воздух-воздух*», у свидетелей есть уже запасной вариант (обратите внимание на определенные сообщения украинских СМИ) – «Бонинг сбил российский истребитель, каким-то макаром вторгшийся в *воздушное* пространство Украины». Вот ведь сволочи, а!!!

↑
В ведомстве заявили, что технические особенности «Бук-М1» позволяют батареям одного дивизиона обмениваться информацией о *воздушных* целях.

Час назад Обама официально озвучил амерскую версию. Самолет сбит ракетой земля-воздух с территории, контролируемой сепаратистами, которых поддерживает Россия. И что? У БУКов БЧ осколочно-фугасная, а на Боенге следы осколочно-стержневых повреждений, характерных для ракет воздух-воздух...

↑
Дело в том, что у России есть чрезвычайно мощная и совершенная структура для контроля за наземным, воздушным и космическим пространством.

↑
Американские спутники и установленные в Европе радары тоже фиксируют все, что летает, ходит и ползает. И представители американской разведки уже заявили, что они зафиксировали пуск ракеты «земля-воздух» по малазийскому Боннгу.

<http://politikus.ru/events/24720-strasti-po-boingu-pervye-priznaki-rakety-vozd-uh-vozd-uh-sbival-ne-buk-m1.html>
(18.07.2014)

+++++

C. DISKUSIA

czechman 2014.07.21 23:46

Ještě k variantě vzduch-vzduch: to by musel být nějaký UK idiot, aby sestřeloval letadlo raketou vzduch-vzduch odpálené z SU-25 (pokud vůbec Ukrajinci mají tu modernizovanou modifikaci s dostupem do 10 kkm) tak, aby ho měly nafocené družice a navíc pak všechny důkazy spadly doprostřed separatistů ovládaného území (jelikož stopy po sestřelu R60 by bylo možné rozlišit od těch co udělá BUK)...

[...]

Su-25 bylo vybaveno i protiletadlovým i střelami, a ta má taky nějaký dolet. Jízvy na trupu byly hned ze začátku posuzovány jako od střel vzduch-vzduch, a je celkem jedno zda to byla 25ka nebo sedmička.

[...]

Su-25T je vybaven těmito zbraněmi:

Air-to-air rakety s infračerveným o zyl: R-60 a R-73.

Vestavěný 30mm systém zbraně.

Neřízené vzduch-k-rakety povrchu.

[...]

Zobrazovací pod Low Light Level, „Mercury“ mohou být prováděny pod trupem. Pořízení a cílení systému pro „Vihř“ raketového systému vzduch-zem.

[...]

to je hlavní příčina zostrelu.. už dávno to mala byť zakázaná zona.. pri obyčajnom vojenskom cvičení sa uzatvára vzdušný priestor.. a tu sa viedli regulérne boje a používalo vojenské letectvo ukrajiny.

[...]

simon22 2014-07-21 22:44

na našich (československých) Su 25 sa v žiadnom prípade nedali použiť okrem r60 žiadne iné rakety vzduch vzduch.. teda ani r27 či 73 alebo 77.. dokonca sme nemali vo výzbroji ani bomby navádzané tele či laserom.. to bola veľmi drahá modernizácia.. len

sme o nej uvažovali.. jedna taká bomba vyšla v roku 1994 na 500 000 USD.. rakety vzduch vzduch 27 (T alebo R) je nezmysel používať bez rádiolokátora.. (ktorý ti dá parametre cieľa pred zachytením hlavice rakety priamo do jej navigácie) lebo v praxi môžu zasahovať cieľ nad 30 km.. a tam bez lokátora nezamieriš :) (existuje niečo ako teplopelengátor (mig 23- na mig 29 sa to volá KOLS- odtiaľ tiež dáš raketám parametre cieľa.. no max do 18-20 km podľa podmienok) v tvojom linku tam navádzali všetky druhy vzduch vzduch ..no neviem či to mal niekto takto zmodernizované..určite to nebol štandard roku výroby 1981 v žiadnom prípade.. dokonca niektoré boli aj bez hydraulických posilovačov riadenia.. nieto ešte s takouto raketovou výzbrojou vzduch vzduch.. nesmiete veriť všetkému čo čítate.. niekde po nete.

[...]

Před týdnem vysílal ČT další rekonstrukci letecké havárie. Letadlo bylo rozmetané na kusy, které ležely na dně oceánu na ploše 120 km². Příčinou bylo narušení hermetičnosti zavazadlového prostoru s následnou dekompresí, zborcení podlahy kabiny cestující tlakem vzduchu nad zavazadlovým prostorem a následným zborcením celého draku. To všechno v 10000 metrech.

[...]

je to malá šípka, ktorá letí vysoko nadzvukovou rýchlosťou a ano.. kinetickú energiu premení na tepelnú a preto sa dostane cez hrubšie pancierovanie ako oceľová.. a zabíja rázovou vlnou vo vnútri..kde si čítal o použití ochudobneného uránu v raketách vzduch vzduch??

[...]

Já dokonce zaváděl výrobu podkaliberní střely pro T72, takže o tom cosi vím. Proč to Rusové zavedli do raket vzduch-vzduch?

Ty jsi se prostě v Kuchyni nepotkal se všemi variantami. Nebo jsi víc chodil na houby.

[...]

je zrejme asi.. tu nie je napísané že to tam je použité.. :D ak si to zavádzal do tanko-vých.. tak vieš na čo to slúži.. v rakete vzduch vzduch to nemá žiaden podstatnejší význam..

[...]

To lietadlo padlo hneď vedľa hraníc Ruska.

Putinova protivvzdušná obrana musí veľmi dobre vedieť čo sa stalo.

<http://www.ac24.cz/zpravy-ze-sveta/4462-vynasec-americke-satelitni-snimky-ukazuji-sestrel-mh-17-ukrajinskymi-vojsky>

+++++

D. TELO SPRÁVY

„Tyto systémy země-vzduch jsou schopné zasahovat cíle na vzdálenost až 35 kilometrů a do výšky 22 kilometrů.

Jaký byl jejich účel, a proti komu byly tyto raketové systémy nasazeny? Když jak známo, milice žádné letectvo nemá“, řekl.

„Tryskový bitevník SU-25 může podle své specifikace vystoupat do výšky 10 km“, dodal. „Je vybaven raketami vzduch-vzduch R-60, které mohou s jistotou zasáhnout cíl na vzdálenost až 12 km až o 5 km výš“.

4. Předloží Ukrajinské ozbrojené síly mezinárodním expertům doklady s výkazy raketové munice vzduch-vzduch a země-vzduch a vůbec protiletectvých raket?

[...]

7. Proč nebyl vzdušný prostor nad bojovou zónou zcela uzavřen pro civilní letadla, zvláště když v této oblasti nebylo solidní pokrytí radarovou navigací?

<http://www.ac24.cz/zpravy-ze-sveta/4465-rusko-rika-ze-ma-fotky-ukrajinskeho-nasazeni-raket-buk-na-vychode-a-radarovy-dukaz-o-bojovych-letounech-v-blizkosti-mh-17>

(22.07.2014)

+++++

E. KOMENTÁŘ

Ruské ministerstvo zahraničí potvrdilo, že Kyjevem řízená baterie protívzdušných raket Buk byla v provozu poblíž místa zřícení MH17. Kyjev nasadil několik baterií raketových systémů země-vzduch Buk s nejméně 27 odpalovacími vozy; ty jsou dohromady dokonale schopné sundat letadla letící v 33 000 stopách.

Putin má více než pravdu, když zdůraznil, že tato tragédie by se nestala, kdy by Porošenko souhlasil s prodloužením příměří, jak se ho o tom pokusili přesvědčit Merkel, Hollande a Putin koncem června. Minimálně je Kyjev již vinen proto, že je zodpovědný za bezpečný průlet letadel ve svém vzdušném prostoru, který – teoreticky – kontroluje.

<http://www.zvedavec.org/komentare/2014/07/6070-by-la-to-putinova-raketa.htm>

(22.07.2014)

+++++

F. ANALÝZA

Útok rakety země-vzduch vyloučen, jelikož kalibr děr v kokpitu činí z ukrajinských pilotů vrahy MH17. Tohle právě publikoval německý expert na letecké technologie o katastrofě MH17.

Teď si ještě přečtete tento německý článek od obranného experta Brennda Bidermana, který nabízí stejně silné argumenty, proč k tomu sestřelení NEMOHLA dojít raketou země-vzduch:

K sestřelení malajského Boeingu 17. července na Východní Ukrajině „nemohlo dojít zásahem protiletectvé rakety země-vzduch“.

Tohle je hodnocení penzionovaného plukovníka Bernda Biedermanna v článku pro deník vycházející v Berlíně „nové Německo“ (čtvrteční vydání). Kdyby ten letoun zasáhly střepiny rakety země-vzduch, tak by se okamžitě vzňalo, tvrdí tento specialista na protiletectvé rakety NVA.

<http://www.nwo.org/2014/07/31/nova-senzace-mh17-nemecky-expert-ukazuje-prstem-na-tryskace-ukrajinskeho-letectva/>

(31.07.2014)

+++++

G. 1. KOMENTÁŘ, 2. DISKUSNÝ příspěvek

Dokonce ani Hollywood by s takovou zápletkou nedokázal přijít; Izraeli prochází nezákonné předem promyšlené vraždění civilistů, zatímco Rusko je tepáno kvůli vzdušné hromadné vraždě (v menším měřítku) civilistů, která má všechny charakteristiky toho, že byla zorganizována kyjevskými vazaly západních „partnerů“ Ruska.

↑

Na základě hojného množství veřejných informací je nejpravděpodobnější příčinou, která způsobila tragedii MH17, raketa vzduch-vzduch R-60M vystřelená ukrajinským SU-25 – a nikoliv Buk (je zde také možnost dvojitého sestřelu; nejdříve R-60M a pak Buk). R-60M je velmi rychlá, s ideální odpalovou vzdáleností do pěti kilometrů. Tak daleko byl SU-25, detekovaný Rusy (ukázali záznamy), od MH17.

<http://www.zvedavec.org/komentare/2014/08/6084-zlocin-izrael-a-trest-rusko.htm>

(01.08.2014)

↑

když ta šílená, agresivní protiruská kampaň z čista jasna ustala, zejména po tom počátečním humbugu ohledně těch sestřelených balistických raket. O tom se, samozřejmě, čeští presstituti nezmínili. Čili něco je ve vzduchu.

<http://www.zvedavec.org/nazory-6111.htm>

(01.08.2014)

+++++

H. ANALÝZA

Jejich „reportéři“ se do toho pustili se svou nestoudnou proti-ruskou předpojatostí:

„Prvním zjevným tvrdým důkazem, že Let MH17 Malaysian Airliner byl sestřelen raketou země-vzduch, se objevuje na místě havárie na východní Ukrajině poté, co experti v pondělí potvrdili, že na letounu jsou známky poškození střepinami“.

Ač neřekli otevřeně, že ta „střela země-vzduch“ byla od rebelů, projevovali jasnou zaujatost pro ukrajinskou vládu a proti Rusku, když tvrdili: „Západní zpravodajské agentury během víkendu poukazovaly na vršící se důkazy, které podporují tvrzení Ukrajiny, že tento letoun s 298 lidmi na palubě byl omylem sestřelen pro-ruskými separatisty a ruským vojenským personálem pomocí rakety SA-11 vypalené baterií Buk-MI SAM“.

[...]

... a místo toho stenografovali to, co tvrdí jejich „expert“, ale je tu následující: Šéf taktické protiletectvé obrany ruských pozemních sil generálmajor Michail Kruš řekl, že pochybuje, že malajské cestovní letadlo sestřelil raketový systém země-vzduch Buk.

<http://nadhled.com/content/malajske-letadlo-sestrelily-dva-ukrajinske-kladni-tryskace>

(08.08.2014)

+++++

I. WEBLOG – upútavka k filmu

Zničující účinok dosahuje ukrajinská armáda len delostreleckými a vzdušnými útokmi, čím trpí najviac civilné obyvatelstvo a infraštruktúra, ale menej domobrana v zákopoch.

<http://warfare.blog.cz/1408/ukrajina-posvatene-vojnovce-zlociny>
(12.08.2014)

+++++

J. ANALÝZA

Ted' tam dodávají rakety země-*vzduch* SA-22, a ty jsou daleko pokročilejší než raketa SA-11, co sestřelila to malajské letadlo, řekl tento diplomat. Počátkem tohoto týdne to následovaly pokročilejší rakety země-*vzduch*.

<http://www.nwoo.org/2014/08/28/nato-rika-ze-na-ukrajine-je-pres-1000-ruskych-vojaku-a-je-extremne-znepokojene-z-hrozivosti-situace/>
(28.08.2014)

+++++

K. ANALÝZA po roku od udalosti

Nicméně odpálení rakety Buk je velmi působivé: stopa se ve *vzduchu* drží až 10 minut a zvuk můžete slyšet v okruhu 7–10 km.

[...]

Druhá verze je raketa *vzduch-vzduch*

[...]

Nejvíce těmto parametrům odpovídá izraelská raketa třídy *vzduch-vzduch* typu Python, při čemž existují důkazy, že ukrajinské SU-25 se na takové typy předělávaly.

[...]

K sestřelení boeingu 777 mohlo dojít jak s použitím rakety *vzduch-vzduch* pro na krátkou vzdálenost, tak i leteckým kanónem o průměru 30 mm nebo dělostřeleckého kanónu SPPU-22 s dvoukanónem o průměru 23 mm GŠ-23L.

[...]

6) Jsou k dispozici údaje z radaru, že ještě 20 minut po katastrofě se vojenské letadlo nacházelo v tomto *vzdušném* prostoru.

<http://www.nwoo.org/2015/07/21/vysetrovaci-komise-sestreleneho-boeingu-sabotuje-vysetrovani>

(Online. Cit. 21.07.2015)

+++++

L. SPRÁVA

Začíná se potvrzovat, že informace Roberta Parryho [2] je správná. Za sestřelem letu MH17 stojí Ukrajina, teď jen není jasné, zda-li byl letoun sestřelen raketou země-*vzduch* z pozic ukrajinské armády anebo raketou *vzduch-vzduch* vystřelenou z ukrajinského bitevníku.

<http://svobodnenoviny.eu/zvrat-ve-vyvoji-rusko-ma-dukazy-ze-let-mh17-doprovazel-ukrajinsky-bitevník-su-25/>

(Online. Cit. 22.07.2015)

4. Interpretácie, zovšeobecnenia a závery

Elektronicky podmienené prostredie so svojim dilatovaným časopriestorom (k problematike viac pozri napr. McLuhan 2008: 55–61; Patráš 2009: a i.) vrátane mediálnej krajiny zaznamenáva zmeny sociokomunikačného správania sa internautov. Účastník kyberkomunikácie v 90. rokoch do prelomu storočí uprednostňoval a sledoval sebaaprezenačnú, exhibičnú, zábavnú a faktickú funkciu s výdatnou prítomnosťou zložky *emotio*. V rozvíjajúcom sa 21. storočí „wreader“, t.j. produktor a zároveň receptor mediovaných posolstiev, asertívne favorizuje komunikačnú, persuazívnu a inštruktážnu funkciu elektronickej komunikácie. Interaktívne miení prejavovať postoje a názory a tak i koná, usilujúc sa o ich remediáciu a utváranie operatívnej spätnej väzby.

Pól *ratio* sa stáva pre náročného účastníka mediálnej krajiny bytostne dôležitý: v pribúdani napätí a rozporov v „glokalizovanom“ svete a živote a ich stále častejšom (ne)riešení prostredníctvom ostrých „horúcich“ konfliktov potrebuje a vyhľadáva relatívne pevné poznatkové podložie. Na ňom si buduje vzťahovú výstuž, utvára priestor na podnety a skúša hľadať a nachádzať primerané odpovede. V pluralitnom akomodujúcom sa svete médií zameriava pozornosť na efektívnu komunikáciu. Sebauspokojenie z vlastného počínania upriamuje na 1. tému, 2. zaujatie faktmi s ich okolnosťami, 3. seba vyjadrenie a 4. akceptovanie zo strany publika (spolodiskutérovy) presvedčivosťou a kvalitnou odbornou argumentáciou. Uvedené ambície si účinne naplňa v interaktívnych komunikátoch prostredníctvom diskusných násteniek, komentárov, analýz, pokusov o prognózy a weblogov; telo textu, titulky a perexy sa v dialógoch nezhodnocujú – tvoria základný, štandardný informačný rámec.

Názvy živlov pri medializovaní ozbrojeného konfliktu sa cez kolokačný potenciál uplatňujú so svojou základnou sémantikou a kolokabilitou. Pomenovacie kolokačné stereotypy sa aj v alternatívnych médiách viažu na termíny. Takto sa pomenovania živlov odklňajú od dispozičnosti dorozumievacích „prefabrikátov“ (predovšetkým frazeologizmov), ktoré v žurnalizme dlhodobo utvárajú tradičný inventár kompozičných a výrazových prostriedkov. Ustálené panelové súčasti s komponentmi živlov – lexikalizované metafory, aktualizované príslovia, kliše, floskuly atď. sa vytrácajú z textových panelov. Ich miesto zaberajú deštrukcie frazém, frazeologické fragmenty a frazeologické alúzie, ktoré považujeme za okazionálne prejavy tvorivosti v alternatívnej mediálnej sfére (k uvedenej typológii frazeologizmov viac pozri Glovňa 2015).

Zo štylisticko-pragmatického hľadiska sa pomenovania živlov účinne uplatňujú ako nosiče nevyhnutného obsahu informačných posolstiev (informémy). Súbežne fungujú ako pragmémy, t.j. súčasť, prostredníctvom ktorých „wreaderi“ usmerňujú reakcie, názory a postoje mediálnych komunikačných partnerov. V dôsledku ustálených konotácií tak pomenovania živlov majú ambície pôsobiť prinajmenšom v slovanských jazykoch.

V zmysle teórie konverzačných maxím (Grice 1975; Leech 1983) pomenovania živlov sú bez ťažkostí schopné kompletne zabezpečovať kooperatívny princíp (s maximami kvantity, kvality, módu a relevancie). Z okruhu zdvorilostného princípu je realizovaná maxima súhlasu. Princíp irónie sa v alternatívnych médiách pre uplatňovanie informačno-komunikačnej, persuazívnej a inštruktážnej funkcie elektronickej komunikácie prejavuje iba stopovo. Deje sa tak napr. v zápalistých diskusiách s uvoľňovaním stavidiel vulgarity a obscénosti, pri ktorých sa zručne uplatňujú techniky obchádzania pravidiel netikety.

Pred koncovou bodkou je namieste navrátiť sa k vstupnému citátu. Alternatívne mediálne prostredie svojou bezprostrednosťou, možnosťami voliť a vyberať si vlastné zdroje a uberať sa vlastnou cestou pomáha obstať jeho účastníkom na križovatke pravdy aktívnym, sebavedomým, objektívno-kritickým a obvykle aj pokorným vstupovaním na územia, ktoré sú pre akčný rádius viacerých oficiálnych, resp. mainstreamových médií *no-go zone*, ne-zriedka *terra incognita*. Úsilie a schopnosť približovať sa k hĺbkovej podstate medializovaného faktu s konfliktným pozadím aj v krízovej komunikačnej sfére podporuje hypotézu, že v oblasti alternatívnych médií a komunit vznikajú a uplatňujú sa kompetentné, plnohodnotné mediálne produkty.

Summary

Names of elements and their pragmatic and communication roles at publicising an armed conflict

The paper pays attention to evidence and aim of elements' names used in media communication outside the mainstream and its interpretation. Names under research and their variations are applied in electronic media communication depicting an object under crisis conditions. Their prompt usage is affected by oscillation among automatization and actualisation. The author's aim is to find and explain the role of elements' semantics in the process of informing, influencing, persuading resulting in manipulating. The data is collected from an alternative media production (e-zines, internet parallels of e-versions) including

condensed texts as well as accompanying and intermedia practices (selections, documentaries, discussion portals, webinars, podcasts, advertisement, infotainment etc.). Thematic background of all texts includes a social conflict in Ukrainian east regions in 2014–2015.

Kľúčové slová: živeli, krízová komunikačná sféra, elektronicke podmienená mediálna komunikácia, alternatívna mediálna produkcia

Key words: element, crisis communication sphere, electronic media communication, alternative media production

Bibliografia

- Adamík, P. (2001): *Kde jsou ti teroristé?*, [in:] *E-republika.cz*, České Budějovice: Spolek e-Republika. (Online: <http://news.e-republika.cz/article3395-Kde-jsou-ti-teroriste>. Cit. 20.11.2015.).
- Atton, Ch. (2002): *Alternative Media*, London: SAGE.
- Derrida, J. (1993): *Texty k dekonstrukci. Práce z let 1967–72*, Bratislava: Archa.
- Đurčo, P. a kol. (2015): *Slovník slovných spojení. Podstatné mená*, Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda.
- Findra, J. (2013): *Štylistika súčasnej slovenčiny*, Martin: Osveta.
- Gajda, S. (2005): *Tekst/dyskurs oraz jego analiza i interpretacja*, [in:] Krauz, M., Gajda, S. (eds.): *Współczesne analizy dyskursu. Kognitywna analiza dyskursu a inne metody badawcze*, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 11–20.
- Glovňa, J. (2015): *Frazeológia*, Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa.
- Grice, H.P. (1975): *Logic and conversation*, [in:] Cole, P., Morgan, J.L. (eds.): *Syntax and Semantics 3. Speech Acts*, New York: Academic Press, 41–58.
- Habrajska, G., Obrębska, A. (eds. 2007): *Mechanizmy perswazji a manipulacji*, Łódź: Uniwersytet Łódzki.
- Hodges, A. (eds. 2013): *Discourses of War and Peace*, Oxford: Oxford University Press.
- Chlebda, W. (1998): *Kilka słów o Europach i innych mentalnych konty-nentach*, [in:] Gajda, S., Pietryga, A. (eds.): *Słowo i czas*, Opole: Uniwersytet Opolski.
- Chomsky, N. (2009): *Čo povieme, to platí. Rozhovory o americkej moci v meniacom sa svete. Interview s Davidom Barsamianom*. [Z angl. orig. *What we say goes: conversation on U.S. power in a changing world*, New

York: Metropolitam Books 2007, prel. I. Viskupová], Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov.

Landow, G.P. (2006): *Hypertext 3.0: Critical Theory and New Media in an Era of Globalization*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Leech, G.N. (1983): *Principles of Pragmatics*, London: Longman.

McLuhan, M. (2008): *Razumijevanje medija. Mediji kao čovjekovi proizvodi*, Zagreb: Golden marketing – Technička knjiga.

Patráš, V. (2009): *Sociolinguistic Aspects of electronically Determined Communication*, Karviná: Silesian University in Opava.

Sandoval, M. (2014): *Alternative Media: Participation and Critique*. <http://www.heathwoodpress.com/alternative-media-participation-and-critique-marisol-sandoval> (Online. Cit. 26.01.2016.)

Slovenský národný korpus (2015): *Token vzdu-*

http://korpus.juls.savba.sk:8080/manatee.ks/do_query?query=vzdu&corpname=prim-6.0-public-all (Online. Cit. 10.11.2015.)

Stahl, R. (2010): *Militainment, Inc. War, Media, and Popular Culture*, New York: Routledge.

Viestová, K., Štofilová, J. (2012): *Malý lexikón marketingu*. Bratislava: VŠEMys.

Zelinka, L. (2014): *Nová nezávislá média v Čechách*.

<http://www.zpravy-infowars.com/#!Nov%C3%A1-nez%C3%A1visl%C3%A1-m%C3%A9dia-v-%C4%8Cech%C3%A1ch/c1c32/B98CA958-02CC-412A-AB56-72617E8A7939> (Online. Cit. 07.11.2015.)

Żydek-Bednarczuk, U. (1999): *Strategie konwersacyjne w dyskursie naukowym*, [in:] Gajda, S. (eds.): *Dyskurs naukowy – tradycja i zmiana*, Opole: Uniwersytet Opolski.

Pramene

<http://nezavisle-alternativni-zpravy.webnode.cz> ← „rozcestník pro hledání souvislostí“

<http://novorossia.weebly.com> ← multimédium; analýzy, komentáre, zostrihy udalostí

<http://outsidermedia.cz> ← dokumentaristika, komentáre, výročia, aktualita vo svete

<http://www.slobodnyvysielac.sk> ← multimédium; živé rozhlasové vysielanie, blogy, video

<http://www.protiprudu.org> ← multimédium; Slovensko – zahraničie; história, komentáre, analýzy

<http://www.zvedavec.org> ← „antipolitický korektný portál“

<http://vz.ru> ← informačník *Vzgljad*; infografika; prepojenie s agentúrou Reuters

<http://www.unian.net> ← informačná agentúra Ukrajiny

<http://www.rt.com> ← *Russia Today* ↔ <http://www.kyivpost.com> ← multimédium

<http://www.ac24.cz> ← komentáre

<http://www.czechfreepress.cz> ← nezávislé spravodajstvo

<http://dolezite.sk> ← multimédium; dokumenty, blogy, videá – výber

<http://www.zemavek.sk> ← alternatívne interpretácie, rozhovory

<http://www.nwoo.org> ← *New World Order Opposition*; „pro lidi s myslí otevřenou“

<http://pravdive.eu> ← „informace bez lhaní“; informačník – domov, svet

<http://www.stripkyzesveta.cz> ← výber zo zahraničných médií a nových kníh

<http://anna-news.ru> ← vojnové spravodajstvo v regiónoch; analytika, weblogy, fóra

<http://www.ukraina.ru> ← multimédium; udalosti, názory, interview – Ukrajina optikou Ruskej federácie

<http://www.palba.cz/viewtopic.php?f=307&t=6151&start=2400> ← Palba.cz: moderované aktualizované spravodajstvo z vojnového konfliktu v UA (01.09.2014 a nasl.)